

KIE Gitársuli

Jegyzetek

2008-2009./1. félév

Békéscsabai
Keresztyén Ifjúsági Egyesület

Ezen jegyzetek a [Creative Commons](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/) Nevezd meg!-Ne add el!-Így add tovább! 2.5 licenc alatt állnak. Ez azt jelenti, hogy szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod őket, valamint származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre belőlük, a következő feltételekkel: *Nevezd meg!*. A dokumentum címét és a Békéscsabai KIE hivatalos nevét fel kell tüntetned. *Ne add el!*. A jegyzeteket nem használhatod fel kereskedelmi célokra. *Így add tovább!*. Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod a jegyzeteket, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted. Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen licencfeltételeket.

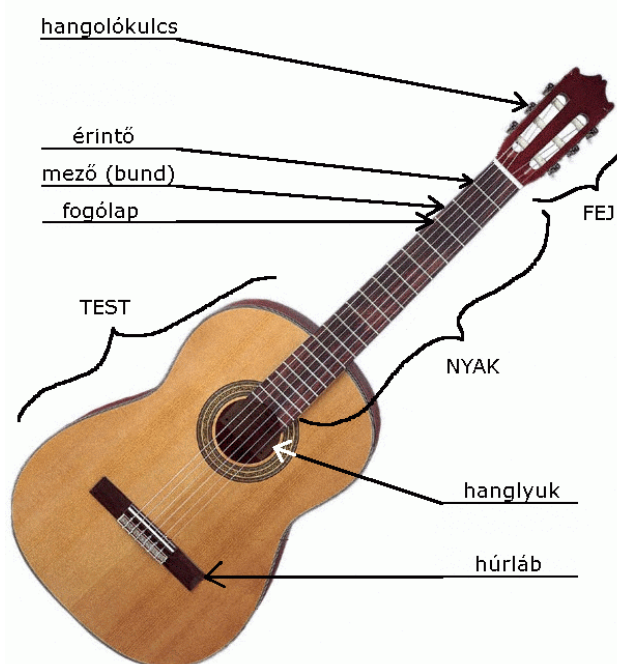
1. óra

1. Gitártípusok

- **klasszikus** / nylonhúros / spanyol
- **fémhúros** / western / folk / country
- **akusztikus** (önmagában szól)
- **elektromos** (önmagában nem szól – hangszedők / pick-ups)
- **elektroakusztikus** (önmagában is szól, de erősítőhöz is köthető)

2. A gitár részei

- **fej**
 - ◆ hangolókulcsok
- **nyak**
 - ◆ fogólap
 - ◆ mezők (bundok)
 - ◆ érintők
- **test**
 - ◆ hanglyuk (körülötte rozetta)
 - ◆ húrláb

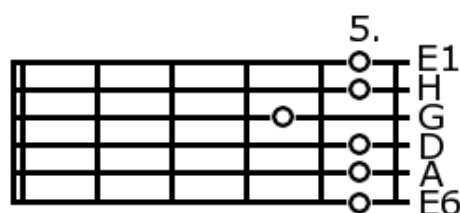
3. Húrok

● anyag: ◆ nylon ◆ acél	● keményység (tension): ◆ low ◆ medium ◆ high	● vastagság: ◆ 10 (Extra Light) ◆ 11 (Light) ◆ 12

4. Hangolás

- **abszolút:** hangológép, zongora, másik gitár, stb. – minden húrt hozzáhangolunk; hangvilla, telefon: *normál zenei A hang* = 440Hz
- **relatív:** a húrokat egymáshoz viszonyítva hangoljuk be

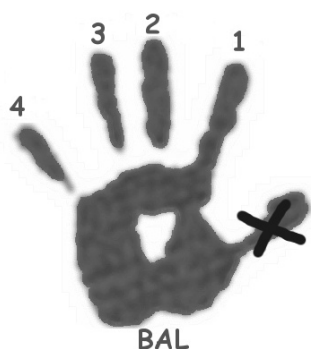
Az E¹ (a legsó, legvékonyabb) húrt az 5. mezőben lefogva és megpengetve a *normál zenei A hang*nak kell megszólalnia. Egy húrnak az 5. mezőben lefogva és megpengetve ugyanazt a hangot kell adnia, mint az alatta lévő húr üresen megpengetve (az alatta lévő húr nevének megfelelő hangot). A *G húr kivétel:* azt a 4. mezőben kell lefogni.

A körök azt jelzik, hogy hol kell lefogni a húrokat a hangoláskor

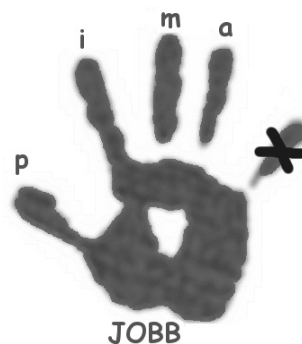
2. óra

1. Ujjak elnevezése

A bal kezünkkel fogjuk le a húrokat.
A bal kéz ujjait számokkal jelöljük:

hüvelykujj – nem játszik
mutatóujj – 1
középső ujj – 2
gyűrűsujj – 3
kisujj – 4

A jobb kezünkkel pengetjük a húrokat.
A jobb kéz ujjait kisbetűkkel jelöljük:

hüvelykujj – p
mutatóujj – i
középső ujj – m
gyűrűsujj – a
kisujj – nem játszik

2. Akkordára

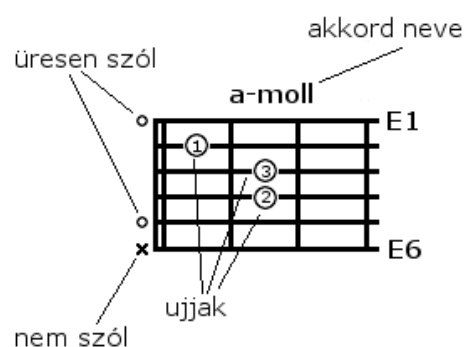
Az akkordábrát úgy kapjuk, hogy a gitárt az ölkünkbe fektetjük (húrokkal felfelé, a fej balra néz), és a húrokat képzeletben rávetítjük egy vízszintesen fekvő papírlapra. Így a legfelső vízszintes vonal jelöli a gitáron legvékonyabb, E1 húrt, a legalsó pedig a legvastagabb, E6 húrt.

Baloldalt a függőleges kettős vonal a gitár nyakának a gitár fejénél lévő végét jelöli, a tőle jobbra lévő függőleges vonalak pedig az érintőket. Tehát a kettős vonaltól jobbra az 1. mező van, utána a 2. mező stb.

A húrokon lévő körök a bal kéz ujjait jelölik. Egy körben lévő szám az adott ujj neve: ezzel az ujjal kell lefogni azt a húr, amelyiken a kör van abban a mezőben, amelyikben a kör van.

Ha a húr baloldalán egy karika van, akkor a húrt nem kell lefogni, üresen kell pengetni. Ha egy x van, akkor a húrt nem szabad megpengetni, mert nem része az akkordnak.

A jobboldali akkordára alapján tehát az a-mollt a következőképpen kell lefogni. Az 1. ujjal lefogjuk a H (gitáron alulról a második) húrt az 1. mezőben, a 2. ujjal a D (gitáron alulról a negyedik) húrt a 2. mezőben, a 3. ujjal pedig a G (gitáron alulról a harmadik) húrt szintén a 2. mezőben.

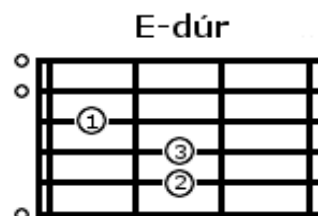
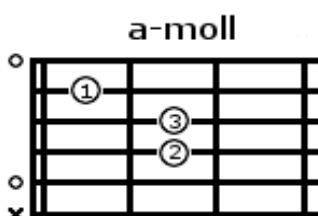
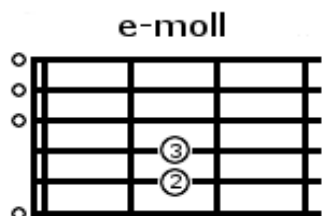

Az a-moll akkordábrája

3. Akkordok jelölése, az első akkordok

A dūr akkordokat mindig nagybetűvel jelöljük, pl. **E-dūr** esetén: **E**.

A moll akkordokat általában kisbetűvel jelöljük, pl. **e-moll** esetén: **e** vagy **em** (a kis *m* a mollra utal). A mollokat jelölhetjük nagybetűvel is, ekkor azonban kötelező utána írni a kis *m* betűt, pl. **Em**.

3. óra

Egy kis zeneelmélet

A C-dúr skála (szolmizációs ill. ABC-s nevekkkel):

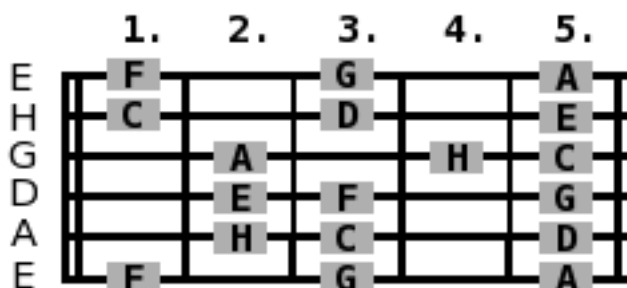
dó	ré	mi	fá	szó	lá	ti
C	D	E	F	G	A	H

A skála körbe-körbe megy: H után újra C következik, utána D, stb.

- fél hang távolság: E-F és H-C hangok között
- a többi hang között egész hang távolság
- a gitáron 1 mező = egy fél hang
- a gitáron 2 mező = egy egész (2 fél) hang

Az alábbi ábra a C-dúr skála hangjainak helyét mutatja a gitáron.

Hangok helye a gitáron

Hangok helyének magyarázata:

Az E húron* az 1. mezőben egy F hang van. Az E húr* üresen megpengetve E hangot ad. Ha egy mezővel (egy fél hanggal) feljebb lépünk, akkor F hangot kapunk, hiszen az E és F között egy fél hang távolság van. Hasonlóan, a H húron az 1. mezőben egy C hang van, hiszen a H és C között egy fél hang távolság van.

A G húron a 2. mezőben egy A hang van. A G húr üresen megpengetve G hangot ad. Ha két mezővel (egy egész hanggal) feljebb lépünk, akkor A hangot kapunk, hiszen a G és A között egy egész hang távolság van.

Az ábrán jelölt többi hang is a köztük lévő távolságnak megfelelően helyezkedik el a gitáron.

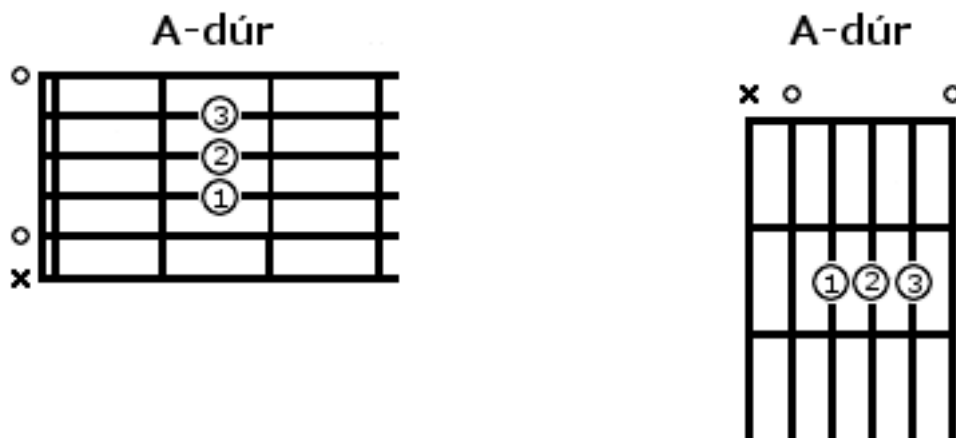
(Az ábrán nem jelölt hangok (pl. a H húron a C és D közötti hang) nem a C-dúr skála hangjai. Ezekről a hangokról a 2. félévben lesz szó.)

* Bármelyik E húr, akár az E1, akár az E6.

4. óra

1. Fordított akkordábra

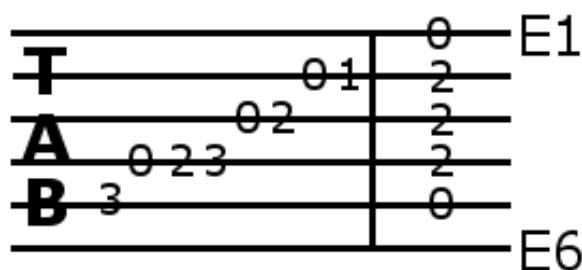
Az általunk használt akkordábrán kívül egy másik ábrázolás is gyakori. Ez utóbbit úgy kapjuk meg, ha az előbbit elforgatjuk 90 fokkal jobbra (az óramutató járásával megegyező irányba). A baloldali ábra az általunk használt, a jobboldali a másik ábrázolásban mutatja az A-dűrt.

2. Tabulatúra

A tabulatúra – vagy röviden TAB – lényege, hogy dallamot tudunk lejegyezni és a gitáron lejátszani anélkül, hogy értenénk a kottához. A tabulatúra 6 vízszintes vonala a gitár 6 húrájának felel meg: a legfelső az E1, a legalsó az E6 húrt jelöli. Ebben tehát megegyezik az akkordábrával. A vonalakra írt számok viszont, az akkordábrától eltérően, nem az ujjakat jelölik, hanem azt, hogy az adott húrt melyik mezőben kell lefogni majd megpengetni.

Az alábbi ábra baloldali része egy C-dűr skálát mutat. Próbáld meg lejátszani balról jobbra olvasva! Először A húr 3. mező, aztán D húr üresen, utána 2. majd 3. mező, azután G húr üresen, és így tovább.

Ha egymás alatt több szám van, akkor azokat egy időben kell lefogni és megpengetni. Ilyen módon akkordok is lejegyezhetők. Az ábra jobboldalán (a függőleges vonaltól jobbra) az A-dűr akkord látható tabulatúra jelöléssel.

Az Interneten kottákkal nemigen lehet találkozni, tabulatúrából viszont rengeteget van. Ezért is fontos megtanulni TAB-ról játszani.

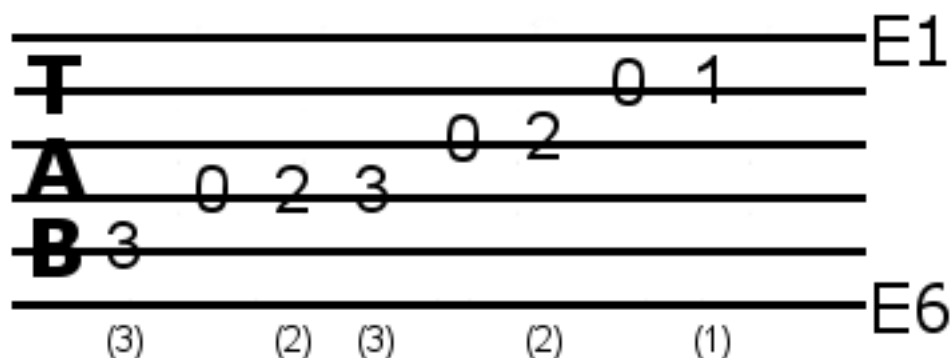
5. óra

1. Tabulatúra ujjrenddel és ritmussal

Egy dallam lejátszásánál nem mindegy, hogy melyik ujjal melyik hangot fogjuk le. Ezt az *ujjrend* mondja meg. Az ujjrend alapszabálya az első négy mezőre (*első fekvés*) nézve a következő:

1. ujj – 1. mező, 2. ujj – 2. mező 3. ujj – 3. mező, 4. ujj – 4. mező

Tehát a bal kezünkön mind a négy ujjunk tartozik egy, és csakis egy mezőhöz. Ha például a 3. mezőben fogunk le egy húrt, akkor azt a 3. ujjal kell lefogni. Az alábbi, már jól ismert C-dúr skálát mutató ábrán alul zárójelben látható az ujjrend a fenti alapszabálynak megfelelően.

Ettől az alapszabálytól azonban bizonyos esetekben érdemes eltérni azért, hogy ne kelljen feleslegesen nagyokat ugrani az ujjakkal. Ilyenkor a **legkisebb mozgás törvénye** érvényesül: minél kevesebbet mozogjanak az ujjak. Ez a törvény a fenti alapszabálynál erősebb.

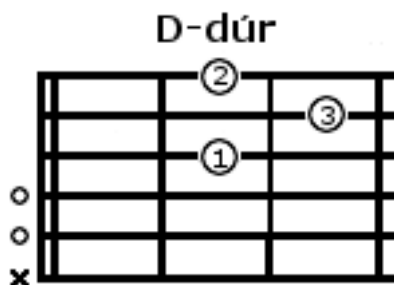
A *Virágéknál ég a világ* kezdetű dal tabulatúrájában például már oda kell figyelni az ujjrendre (van benne egy csomó kivétel az alapszabály alól). Ugyanis ha itt is ragaszkodnánk az alapszabályhoz (egy mezőhöz egy ujj tartozik), akkor feleslegesen sokat kellene ugrálni a 2. ujjal, és ez megnehezítené a dallamjátékot. Ott tehát nem az alapszabály érvényesül, hanem a legkisebb mozgás törvénye, ami fontosabb.

A tabulatúrában, a kottához hasonlóan, a hangokon (*dallam*) kívül jelölhető a hangokhoz tartozó ritmusérték (*ritmus*) is. Az alábbi ábrán példaképpen egy C-dúr skála szerepel nyolcadokkal (ti-ti-k).

2. D-dúr

A lenti ábrán egy D-dúr látható. Fontos, hogy az E6 (legvastagabb) húr nem szólalhat meg.

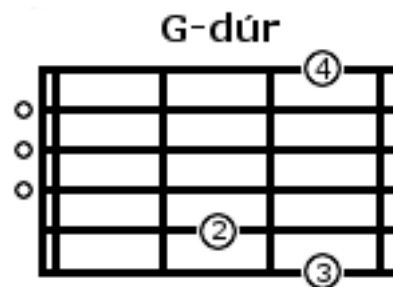

6. óra

1. G-dúr

Az eddig tanult akkordoknál egy kicsit nehezebb a G-dúr:

Az ábra az alapfogást mutatja. Van akinek könnyebb lefogni úgy, hogy a 2. ujj helyett az 1. ujját, a 3. ujj helyett pedig a 2. ujját használja.

2. Sika

Néhány alapakkord megismerése után érdemes megtanulni a sikát, avagy ritmuspengetést. Eddig minden akkordot úgy pengettünk, hogy egyszer „lehúztuk”. Ezentúl a jobb kezünkre is figyelni fogunk. A jobb kezünk hüvelyk- (p) és mutatóujját (i) összefogjuk, ezzel mintegy pengetőt képezve. A sika lényege, hogy a jobb kéz egyenletes tempóban, *megszakítás nélkül* föl-le mozog. Ha a föl-le mozgást megszakítjuk, akkor a sika „szögletes” lesz, bénán fog hangzani, kiesünk a tempóból stb. A lényeg tehát, hogy folyamatosan: FÖL-LE-FÖL-LE-FÖL-LE... Ezt a föl-le mozgást addig kell gyakorolni, amíg már odafigyelés nélkül, ösztönösen is megy.

Írányok: a LE a „föld felé”, a FÖL pedig az „ég felé” való mozgást jelenti.

Az, hogy a jobb kezünk folyton föl-le jár, persze nem jelenti, hogy folyton föl-le pengetünk. Van olyan mozdulat, amikor tényleg megpengetjük a húrokat, és van olyan is, amikor csak a húrok fölött visszük el a kezünket, de nem érünk a húrokhoz. Például megtehetjük, hogy csak LE pengetünk, ám a kezünk akkor is föl-le kell járjon. Ezt mutatja az alábbi pengetési séma:

LE-FÖL-LE-FÖL-LE-FÖL

Vastaggal jelöltük azokat a mozdulatokat, amikor megpengetjük a húrokat.

(Érdemes megfigyelni, hogy máshogy lehetetlen is lenne lejátszani, ugyanis miután egyszer LE pengettünk, a második, harmadik stb. LE pengetés előtt mindig FEL kell hoznunk a jobb kezünket ahhoz, hogy újra LE pengethessünk. Tehát FÖL és LE állandóan váltakoznak, egymást követik.)

Az egyik legalapvetőbb, de jól hangzó pengetési séma az ún.: „le-le-föl-föl-le-föl”. A nevében szereplő mozdulatokkal pengetünk. Ezt bármelyik 4/4-es dalhoz használhatjuk:

LE-FÖL-LE-FÖL-LE-FÖL-LE-FÖL

3. „Lyukas” szeptimek: E⁷ és A⁷

A sima dúr és moll akkordokon kívül nagyon gyakoriak még a dúr szeptimek, vagy dúr hetesek. Az alábbi két akkordásra az E⁷ és az A⁷ „lyukas” fogását mutatja. (A sima dúr akkord lefogásához használt három ujjból elhagyunk egyet középen, így ott keletkezik egy „lyuk”).

